

Instytut Pamięci Narodowej

<https://ipn.gov.pl/pl/historia-z-ipn/215976,Zygmunt-Pulawski-19011931.html>
26.02.2026, 17:37

Zygmunt Puławski (1901–1931)

Opracował oryginalny projekt samolotu myśliwskiego, który rozślawił jego i wytwórnię PZL. Nowatorskim pomysłem było zaprojektowanie płata o mewim kształcie podpartego zastrzałami. Otrzymał on nazwę płat Puławskiego lub płat polski. Zygmunt Puławski zginął 21 marca 1931 roku.

[Giganci Nauki](#) [Lotnictwo](#) [Nauka](#)

21.03

Zygmunt Rafał Puławski urodził się 24 października 1901 r. w Lublinie. Był synem Wojciecha, robotnika fabryki maszyn rolniczych, i Kazimierzy z Szumiłłów.

Uczęszczał do Szkoły Handlowej A. i J. Vetterów w Lublinie, należąc do harcerstwa i udzielając płatnych korepetycji. W 1920 r. zdał maturę i latem tego roku zgłosił się do ochotniczego Batalionu Harcerskiego, by uczestniczyć w wojnie polsko- bolszewickiej. Jesienią 1920 r. rozpoczął studia na wydziale mechanicznym Politechniki Warszawskiej, gdzie odznaczał się pilnością, zdolnościami i terminowością w zdawaniu egzaminów. Równocześnie w AZS uprawiał turystykę pieszą, rowerową, górską, narciarstwo, wioślarstwo i kajakarstwo. Zainteresowania lotnicze poszerzał w Sekcji Lotniczej Koła Mechaników działającej od 1922 r. Tam zaprojektował szybowiec SL-3 zbudowany w warsztatach sekcji w 1924 r. W 1925 r. szybowiec ten wziął udział w II Krajowym Konkursie Szybowców na Oksywiu w Gdyni. Podczas studiów Puławski intensywnie uczył się języków francuskiego, niemieckiego i angielskiego. Pod koniec studiów wziął udział w ogłoszonym przez Departament Żeglugi Powietrznej Ministerstwa Spraw Wojskowych konkursie na projekt samolotu i otrzymał nagrodę za samolot liniowy Scout.

W 1925 r. uzyskał dyplom inżyniera mechanika specjalności lotniczej z wynikiem bardzo dobrym i został skierowany na praktykę lotniczą w wytwórni samolotów Breguet we Francji. W 1926 r. powrócił do kraju i ukończył Szkołę Podchorążych Rezerwy Lotnictwa w Poznaniu, a następnie Szkołę Pilotów w Bydgoszczy. W 1927 r. został przyjęty jako główny konstruktor do Centralnych Warsztatów Lotniczych w Warszawie, które w końcu 1927 r. zostały przekształcone w Państwowe Zakłady Lotnicze (PZL). Tam opracował oryginalny projekt samolotu myśliwskiego, który rozślawił jego i wytwórnię PZL w świecie.

Nowatorskim pomysłem było zaprojektowanie płata o mewim kształcie podpartego zastrzałami. Skrzydła takie zapewniają bardzo dobrą widoczność z kabiny przy dużej wytrzymałości. Otrzymały one nazwę płat Puławskiego lub płat polski. Ponadto podwozie dźwigniowe z amortyzatorami schowanymi w kadłubie, co zmniejszało opory aerodynamiczne samolotu. Według tej koncepcji zaprojektował samolot myśliwski PZL P.1, którego prototyp odbył pierwszy lot w sierpniu 1929 r., pilotowany przez kpt. B. Orlińskiego. W czerwcu 1930 r. w konkursie na samolot myśliwski w Bukareszcie PZL P.1 zajął pierwsze miejsce w 8 spośród 15 odbywanych konkurencji. Samolot nie wszedł do produkcji w wyniku decyzji władz lotniczych o nieprodukowaniu w Polsce silników dużej mocy o układzie rzędowym, a taki zastosował w nim Puławski. Wówczas Puławski opracował nowy projekt, PZL P.6, dostosowany do silnika o układzie gwiazdowym, którego produkcję podjęto w Polsce. Prototyp PZL P.6 został oblatany w sierpniu 1930 r., a w grudniu tego roku B. Orliński zaprezentował go na Międzynarodowym Salonie Lotniczym w Paryżu. Tam uzyskał opinię konstrukcji wyprzedzającej budowane w innych krajach. W 1931 r. Orliński na PZL P.6 odniósł sukces w akrobacji w amerykańskich zawodach National Air Races, co rozślawiło ten samolot.

Kolejnymi samolotami projektu Puławskiego, będącymi odmianami rozwojowymi P.1, były: P.7 (oblatany w 1930), P.8 i P.11 (oblatane w sierpniu 1931 r.).

W 1930 r. Puławski, za zgodą dyrekcji PZL, zaprojektował do własnego użytku dwumiejscowy samolot amfibię PZL-H (oznaczoną później PZL.12) oblataną przez konstruktora w lutym 1931 r. Samolot ten, pilotowany 21 marca 1931 r. przez Puławskiego, podczas porywistego wiatru, w zakręcie po starcie z Pola Mokotowskiego w Warszawie, zszedł do ziemi i rozbił się niedaleko od miejsca, gdzie stoi obecnie upamiętniający Puławskiego pomnik Lotnika (wcześniej ustawiony na pl. Unii Lubelskiej). Puławski w wyniku ciężkich obrażeń zmarł w drodze do szpitala.

Samoloty Puławskiego weszły do produkcji seryjnej dopiero po jego śmierci. W latach 1932–1933 zbudowano 150 sztuk P.7, a w latach 1934–1936 – 225 P.11a i P.11c. Głównym ich konstruktorem był Wsiewołod Jakimiuk (1902– 1991). Samoloty te stały się podstawowymi myśliwcami polskiego lotnictwa do końca lat 30. i na nich nasi piloci bronili polskiego nieba we wrześniu 1939 r. Ponadto wyprodukowano 50 sztuk PZL P.11b, które eksportowano do Rumunii, gdzie na licencji zbudowano też 96 sztuk PZL P.11f. Jako dalsze rozwinięcie P.11 powstał P.24, który był produkowany na eksport do Rumunii, Bułgarii, Grecji i Turcji oraz budowany z licencji w Rumunii i Turcji. Wyprodukowano 149 egzemplarzy P.24. Wszystkich typów samolotów P. zbudowano 655 sztuk, co było osiągnięciem w okresie międzywojennym.

Płat Puławskiego miał też wpływ na rozwój techniki lotniczej w świecie. Powstało wiele samolotów myśliwskich o takim układzie skrzydła. Najszerzej został zastosowany na sowieckich samolotach dwupłatowych Polikarpowa 1-15 i 1-153 (łącznie 4277 sztuk), włoskich dwupłatowych wodnosamolotach Romeo 43 i 44 (125 sztuk) oraz w dwusilnikowych wodnosamolotach amerykańskich Martin Mariner (1324 sztuki) i sowieckich Berijew Be-6 i Be-12 (132 sztuki). Daje to łącznie ponad 5,5 tys. samolotów z mewim płatem. Ponadto był on zastosowany w wielu szybowcach.

Drugi pomysł Puławskiego, nożycowe podwozie dźwigniowe, jest dotąd stosowany w wielu krajach.

W 1986 r. Sekcja Lotnicza Stowarzyszenia Inżynierów Mechaników Polskich ustanowiła medal za zasługi dla polskiego lotnictwa – „Skrzydła Puławskiego”. Wytwórnia śmigłowców PZL-Świdnik od 1957 r. nosi jego imię.

Tekst prof. Bolesława Orłowskiego
pochodzi z dodatku historycznego do tygodnika „Sieci”

[Giganci nauki PL – polscy wynalazcy, odkrywcy i pionierzy nauk ścisłych, odc. 6](#)

Polecamy:

- Do pobrania: [Tomasz Stańczyk: Ostatni lot Puławskiego](#)
[Poprzedni Strona](#)
[Następny Strona](#)

Giganci Nauki, Nauka

Artykuł

Zygmunt Puławski (1901-1931)